

Literatura

- DOMIN K. (1903): Brdy. Studie fytogeografická.
- DOSTÁL J. (1954): Klíč k úplné květeně ČSR. — ČSAV, Praha.
- (1960): The phytogeographical regional distribution of the Czechoslovak flora. — Sb. čs. Spol. zem. 65 (3) : 193—202.
- MORAVEC J. (1958): Poznámky k regionálně fytogeografickému hodnocení území vápenců u Strakonice. — Preslia 30 : 1—18.
- ROHLENA J. (1922—1931): Příspěvky k floristickému výzkumu Čech. — Čas. nár. Mus., sect. natur., vol. 96—100 et 102—105.
- SKALICKÝ V. (1958): Prof. dr. Josef Velenovský jako český florista. — Preslia 30 : 303—306.
- SKALICKÝ V. et TOMAN J. (1958): Příspěvek ke květeně Blatenska. — Preslia 30 : 307—326.
- SKALICKÝ V. et al. (1961): Příspěvek ke květeně Blatenska a přilehlých území. II. — Preslia 154—196.
- ŠTĚPÁN J. (1961): Poznámky k rozšíření některých rostlin v jižních Brdech. — Čas. nár. Mus., sect. natur., 130 : 51—57.
- TŘÍSKA J. (1952): (*Gentiana wettsteinii* u Březnice). — Člověk a Přír. 4 (1952—1953) : 18. 1 photo.
- VESELÝ J. (1942—1944): Příspěvky ke květeně Čech. — Věda přír. 21 : 80—81; 125; 157—158; 185; 22 : 139—141 et 244—246.
- ZEMAN M. (1956): Hadce u Mirovic. — Sbor. ÚÚG 23 : 7—28.

Rozšíření druhu *Petasites albus* (L.) GAERTN. ve Džbánu

Die Verbreitung von *Petasites albus* (L.) GAERTN. im-Hügellande Džbán

Josef H o u d a a František M l a d ý

Botanický ústav ČSAV, Praha 2, Benátská 2

Lounské Podlesí náleží severní části Džbánu. Svažuje se zprvu příkře, později pozvolna do údolí Ohře a je rozbrázděno paralelními údolními \pm severojižního směru. Toto území nedosahuje příliš velkých nadmořských výšek (Výrov 510 m, Džbán 534 m), avšak vyznačuje se výraznou geomorfologickou členitostí. Relativní výšky opukových stěn, hran okrajů plošin a vrcholových částí erozivní činnosti izolovaných svědeckých vrchů nad dny údolí jsou značné. Členitost území a s tím související rozmanitost expozic spolu s pestrostí podkladu podmiňují a utvářejí floristický charakter území. Tyto podmínky jsou hlavní příčinou toho, že vedle typů xerothermních rostou tu často v těsném sousedství typy podhorské příp. horské. V bučinách ostrůvkovitě rozšířených hlavně v závěrech údolí můžeme najít např. *Daphne mezereum*, *Phegopteris polypodioides*, *Prenanthes purpurea*, *Sanicula europaea*, v umělých smrcinách *Lycopodium annotinum*, na údolních lukách *Trollius europaeus*. Z dalších podobných typů se tu vyskytují *Arnica montana*, *Cirsium heterophyllum*, *Geranium silvaticum*. Vzácně též nalézáme *Lycopodium complanatum*, které kromě uváděných lokalit roste též jižně od obce Milý ve Vůbeci v mladé smrcině a *Lycopodium selago* (viz PROTIVA 1944—1945 : 208). Většina uvedených druhů je rozšířena též ve východní části Džbánu otevřeně směrem severovýchodním.

Z dalších rostlin tohoto typu je pozoruhodný výskyt druhu *Petasites albus*. Tento horský prvek, který doprovází hlavně v bukovém stupni údolní nivě ve všech hraničních horách Čech a v Brdech, má též roztroušená naleziště v lesnaté části Českého středohoří. Ve Džbánu je dosti vzácný a vyskytuje se nejnižší ve výšce 300 m n. m. Poprvé jej uvádí z východní části Džbánu BÍLEK (ČELAKOVSKÝ 1887 : 218), později ze severozápadní části PROKEŠ (1915 ? : 82).

Rod *Petasites* je ve Džbánu zastoupen dvěma druhy (*Petasites hybridus* a *P. albus*). Běžnější i když ne obecný je *P. hybridus* doprovázející v údolích pobřežní společenstva podle toků. Vzácnější *P. albus* je vázaný na lesní vlhčiny a prameniště.

Dosud zjištěná naleziště *Petasites albus* ve Džbánu jsou navzájem dosti vzdálená a \pm roztroušena v celém území:

1. Již. od obce Horní Ročov v lese zv. Perný u Paulovic mostku přes Třebocký potok na hraničnici lounského a rakovnického okresu. *Petasites albus* tu podél potoka tvoří dosti rozsáhlé porosty několik set metrů dlouhé na obou stranách mostku. Naleziště je na záp. okraji lesa ve výšce asi 300 m n. m. Půda je hnědočervená, jílovitá s nepatrnou příměsí písku, slabě kyselá — pH 6,7. Porost se vegetativně rozšiřuje oběma směry podle potoka. Asi 600 m směrem k Dol. Ročovu vpravo od lesní cesty je malý porost živého rašeliníku. Pod nejstrmějším stoupáním

z Perného na Rovina na křižovatce lesních cest roste *Aruncus vulgaris*, druhá lokalita ve Džbánu je v Kalivodském údolí Z od kóty 429.

2. Nad obcí Mutějovice SV kóty 529 pod opukovým sesuvem na ploše několika m². Roste na dně poklesu asi 5 m pod úrovní okraje stěny. V sousedství se vyskytuje *Lycopodium clavatum* a *Lupinus polyphyllus*.

3. Rozsahem rovněž malá lokalita se nachází u dvora Dřeviče (U obrázku) nedaleko hříškovské silnice a to vých. kóty 475 v Pšanském lese, poblíž nových nalezišť *Arctostaphylos uva-ursi* (HOUDA 1959 : 119—120). Nedaleko odtud u Železné brány pod Dřevičem je ve smíšeném lese dobře vyvinuté hájové společenstvo s *Corydalis cava*. Na Lounsku doprovází tento druh lužní společenstva podél Ohře (např. Šebín, Loužek u Obory), ze Džbánu je v literatuře uváděn jen ze smečenské obory a od Libušína (BÍLEK 1885 : 6).

4. Poblíž pochvalovského křížku vých. kóty 485 v poli Obora vpravo od silnice Řevničov—Hříškov. Nevelká kolonie porůstá navážku po hloubení lesní studny a byla v r. 1957 částečně poškozena při kácení bučiny.

5. Rovněž nevelká kolonie je JZ od obce Žerotína v Týneckém revíru, v mladé olšině a smrčině. V její blízkosti rostou *Aconitum lycoctonum* a *Lithospermum purpureo-coeruleum*.

Další tři lokality, na které jsme byli upozorněni, jsme zatím nenavštívili. Po revisi rostlin tam sbíraných jsme zjistili, že jde o jmenovaný druh a proto tyto lokality rovněž uvádíme:

6. Na okraji bučiny pod zříceninou hradu Pravda směrem k obci Solopysky. Je tu rozsáhlá kolonie a upozornil nás na ni J. Chvojka z Loun.

7. Nevelká kolonie pod Rovinami nad železniční stanicí Domoušice „Ve vodičce“ (M. Křížová z Loun).

8. Malý porost v lese „U ručiček“ u obce Kounov (Mužíková z Cítolib). Lokality bez označení sběratele zjistil J. HOUDA.

Je pravděpodobné, že některé z posledně uvedených nalezišť je totožné s lokalitou, o které so zmiňuje PROKEŠ (1915 ? : 82), kterou však blíže nepopsal.

Pro úplnost celkových znalostí o rozšíření *Petasites albus* ještě další, z větší části dosud nepublikovaná naleziště (leg. F. MLADÝ):

9. Řevničov: vrch Louštín na lesní světlině u kóty 534 v několika jedincích (MLADÝ 1951—1952 : 68).

10. Kalivody: důl bučiny v kalivodském údolí, rozsáhlá kolonie (MLADÝ l. c.).

11. Lužná: Sládkův Kříž, výmol na již. straně navážky ze železničního tělesa u prvního železničního mostku z Lužné do Řevničova (MLADÝ 1958 : 18—22).

12. Olešná: vlhký bor Z od elektr. transformátoru JZ obce Lišany (6. 8. 52).

13. Dučice: v dučickém dolíku mezi kótou 499 a 416 (5. 8. 53).

14. Ruda: v údolí Klíčavy mezi Dolním mlýnem a oborní zdí (2. 6. 56).

15. Pochvalov: asi 300 m vých. od kóty 485; 15 odkvetlých jedinců (9. 5. 54).

16. Pochvalov: 350 m vých. od kóty 485; asi 60 odkvetlých jedinců (9. 5. 54). Naleziště č. 15 nebo 16 je totožné s lokalitou č. 4.

17. Pustověty: v lesní rokli směrem k háj. Čepina (16. 8. 56).

18. Kalivody: úpatí S svahu v příkopu lesní cesty sev. kóty 486 několik jedinců (8. 6. 59).

19. Bilichov: v údolí sev. od Smradovny poblíž kóty 360 (13. 7. 1959).

20. Nečemice: v lesní rokli sev. kóty 384 (5. 6. 1958).

Naleziště 11, 12, 14, 17 jsou už mimo území Džbánu.

Doba květu *Petasites albus* ve Džbánu je při srovnání s horskými nalezišti odjinud asi o měsíc časnější.

Vzhledem k nevelkému počtu známých nalezišť *Petasites albus* ve Džbánu bude třeba i nadále sledovat stav jednotlivých lokalit, příp. šíření druhu a zjišťovat naleziště další.

Literatura

BÍLEK F. (1885): Soustavný přehled rostlin cévnatých v okolí Slaného samostatných a obecně pěstovaných. — Pátá roční zpráva obecného vyššího gymnasia ve Slaném.

ČELAKOVSKÝ L. (1887): Resultate der botanischen Durchforschung Böhmens. — Sitzungsber. koenigl. boehm. Ges. Wiss. 1887 : 174—239.

HOUDA J. (1959): Dvě nová naleziště medvědice léčivé (*Arctostaphylos uva-ursi* (L.) Spr. — Ochrana Přír. 14 : 119—120.

MLADÝ F. (1951—1952): Některé nové a vzácnější rostliny Novostrašicka. — Čs. bot. Listy 4 : 67—68.

MLADÝ F. (1958): Nové údaje o rozšíření cévnatých rostlin na Rakovnicku. — Mus. Zpr. pražského Kraje, Poděbrady, 3 : 18—22.

PROKEŠ V. (1915): Louny a Lounsko 4 : 82.

PROTIVA M. (1944—1945): Rostlinná společenstva v okolí Žerotína na Slánsku a tamní lokalita kýchavice černé. — Věda přír. 23 : 207—212.